

Rakom fućkat

Zanimljiva crtica objavljena u Svjetlu br. 37 od 15. rujna 1889. godine prigoda je da se prisjetimo slovenskog zemljopisca i povjesničara Janeza Vajkarda Valvasora / Johann Weichard Valvasor (Ljubljana, 28. 5. 1641. – Krško, 19. 9. 1693.).

Valvasor potječe iz plemićke obitelji koja je u XVI. stoljeću došla u Kranjsku iz Bergama (Italija). Školovao se kod isusovaca, a kasnije puno putovao, ne samo Kranjskom i hrvatskim krajevima, nego i širom Europe, a dotakao je Afriku. Bio je i ratnik te mu je ratna karijera donijela znatan imetak. Uložio ga je kupovinu dvorca u Bogenšperku kod Litije te opremanje tiskare i bakrorezačke radionice.

Osnovao je knjižnicu i sabrao iznimnu grafičku zbirku, respektabilnu kolekciju antikviteta, instrumenata i numizmatike.

Njegovo monumentalno djelo Slava vojvodine Kranjske /Die Ehre deß Herzogthums Crain na 3532 stranice objavljeno je u Nürnbergu 1689. godine. Sadrži zanimljiva svjedočanstva i o našim krajevima u drugoj polovici 17. stoljeća (opisao je Rijeku, Zagreb, Slunj, Ogulin, te više istarskih lokaliteta). Na hrvatski jezik prevedeni su samo dijelovi tog iznimnog opusa.

Izvori:

<https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=63795>. Preuzeto 15. 9. 2020.

<http://fluminensia.org/tag/johann-weichard-valvasor>. Preuzeto 15. 9. 2020.

Odkle rečenica: "Rakom fućkat".

U "Ljublj. zvonu" od god. 1881. piše prof. Erjavec sljedeće:

Svoje vrsti – baš osobite – jesu raki u riei Kupi na hrvatskoj medji. Ne da bi bili moguće tjelesno drugačije ustrojani; takovi su, ko što i svi drugi. Ali glede umnih sposobnosti su daleko pred svimi drugimi. Osobito prijatelji su glasbi, i to ponajviše zvižganju ili fućkanju. Liepomu fućkanju za ljubav ostavljaju najmastnije zalogaje i idu iz svojih skrivališta poslušati. I tako ima fućkalac najljepšu priliku raka za rakom izvlačiti na suho. To se ipak samom duševnom hranom nepostigne, jer želudcu treba nešto ponuditi. Ako dakle hoćeš u Kupi s uspjehom rake loviti, to uzmi u jednu ruku jedan prut, na koji si privezao crva, u drugu uzmi precep i zatim fućkaj tako zvanu račju pjesmu. Jer on neide, ako bi fućkao kakvugod drugu pjesmu, kupski raki su veoma svojeglavi. Ili njihovu pjesmu ili pak ništa!

Ovomu ili onomu će se to smješno činiti. Tako se je to Valvazoru iz početka ta stvar smješnom činila, nu napokon je ipak vjerovao. Pišući "Čast Kranjske vojvodine" sakupio je glasoviti učenjak sve, što mu se je činilo, da bi ljubljenoj domovini služilo na čast. U toj stvari se je sam veoma trudio, da bi pronašao istinu, ali okolnosti mu nisu bile ugodne.

Akoprem nije vidio na svoje oči loviti rake na fućkanje, ipak nas uvjerava, da se oko Vinice i Podbrežja tako love.

On pripovieda, da se fućkalci medju sobom natjeću; koji zna bolje, nalovi više raka. On je sam upitao nekoga Hrvata, Polakovića po imenu, koj je služio Frankopana i bio na glasu, da zna rakom osobito dobro fućkati. Upitao ga je, da li bi raki došli, ako jim nebi fućkao. Hrvat je odgovorio, da ne dolaze, to je veoma redko, da koji dodje. Jer onaj, koj im fućka, nalovi na primjer stotinu, dočim opet onaj, koj ne fućka, nalovi jedva šest. Upitav ga nadalje, da li i drugi

raki imaju to svojstvo, odgovori mu, da ne zna, jer je on lovio rake samo medju Poljanami i Metlikom.

Valvazor bi se bio rado sam o tom osvjedočiti, ali je voda bila mutna i velika. Nu on se pozivlje na svjedočanstvo vjerodostojnih ljudi, koji su mu to potvrdili iz svoga izkustva. Napokon jošte dodaje, da rečenica: "išal je rakom fućkat" posvuda istoga značenja, najme: umro je.

Izvor: Svjetlo br. 37, 15. 9. 1889.